

AHOT kansalliset suositukset yliopistoille

Synergiaryhmän työpaja 22.1.2020

**Kati Toikkanen, Tampereen yliopisto &
Soili Törmälä, Oulun yliopisto**

TAUSTAA TYÖRYHMÄN TYÖSKENTELYSTÄ

- OHA-forumin kokouksessa maaliskuussa 2019 perustettiin työryhmä valmistelemaan yliopistoille yhtenäisiä AHOT-linjauksia. Ryhmän tavoitteena oli vertailla yliopistojen AHOT-käytänteitä; löytää yhteneväisyyksiä sekä erityisesti yhteistä hiomista vaativia asioita.
- Työryhmässä on mukana edustajia useimmista yliopistoista.
- Työryhmä on kokoontunut kevästä 2019 lähtien etäkokouksilla muutaman viikon välein sekä neljässä lähitapaamisessa.

TAUSTAMATERIAALIN KOOSTAMINEN

- Työryhmä koosti taustamateriaalitulukon, johon kaikki osallistujat täydensivät tiedot oman yliopiston näkökulmasta.
- Taustamateriaalitulukko on vertailu yliopistojen nykyisten AHOT-linjausten sekä käytänteiden välillä.
- Vertailun perusteella nostettiin esiin sellaisia kohtia, joissa nähtiin mahdollisuuksia kansallisten suositusten aiheiksi.
- Suositukseen vaikuttaneet muut tekijät mm.:
 - OKM:n linjaukset
 - Korkeakoulutuksen visio 2030
 - Uusi rahoitusmalli
 - Jatkuva oppiminen

KYSELY OHA-FORUMILLE

- Syyskuussa 2019 OHA-forumille lähetettiin vertailuun pohjautuva kysely, josta saatiin vastaukset 10 yliopistolta lokakuussa 2019.
- Kysely laadittiin vertailusta nousseilla 14 erityiskysymyksellä/esityksellä, joihin pyydettiin vastaamaan kannattaako organisaatio esitystä vai ei kannata, ja perustelemaan vastauksensa.
- Yliopistojen kansallisia suosituksia alettiin laatia niitten vastausten perusteella, joista voitiin riittävän yksimielisesti lausua yhteinen näkemys.
- Työryhmän sai suositusesityksensä valmiiksi 9.1.2020, mutta lopullista raporttia laaditaan vielä.

LÄHTÖKOHTIA JA HAASTEITA

- Yliopistot käyttävät AHOToinnin käsitteitä pääsääntöisestään samalla tavalla.
- Osaamisperustaisuus tulisi olla yhä enemmän keskiössä. Osaamisen tulee olla todennettavissa ja arvioitavissa.
- Opintojaksojen osaamistavoitteiden kirkastaminen ja kuvaaminen on tärkeää, ja vaikuttaa suoraan hyväksilukemisen onnistumiseen. Lisäksi arviointiperusteita tulee avata nykyistä paremmin.
- Opiskelijan pitäisi pystyä tunnistamaan ja kuvaamaan muu kuin virallisessa koulutuksessa hankittu osaamisensa aktiivisesti. Opiskelijan vastuu!
- Opettajan pitäisi osata arvioida osaaminen aidosti.
- Yliopistojen käyttämissä arviointiasteikoissa on edelleen eroavaisuuksia, jopa Suomen sisällä.

<https://flinga.fi/s/F3DHYYG>

TEHTÄVÄNANTO:

Keskustelkaa ryhmässä yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen yhtäläisyyksistä ja eroista liittyen kuhunkin esitykseen. Yksi ryhmästä toimii kirjurina. Kirjatkaa ylös Flingaan minkälaisia havaintoja löydätte.

- Kullekin esitykselle on luotu otsikko, jonka alle/viereen voi kirjoittaa kommentteja.
- Valitse värivalikosta oikea väri (sama kuin esityksessä), valitse pudostusvalikosta tyypiksi "text", kirjoita kommentti Message-kenttään ja paina Send-nappia. Raahaa kommentti hiirellä oikean otsikon alle/viereen.

Esitys 1: AHOT-menettely koskee kaikkia, joilla on opiskeluoikeus

- AHOT-menettely koskee kaikkia opiskelijoita, joilla on opiskeluoikeus (tutkintokoulutus, erilliset opiskeluoikeudet, avoimen yliopiston opiskelijat, erikoistumiskoulutus, erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutukset). Hyväksilukuja ei voida tehdä opiskelijalle, joka on ilmoittautunut poissaolevaksi tai joka ei ole kirjoilla. Kansainvälisten yhteistutkinto-ohjelmien opintoja koskevista periaatteista päätetään niitä koskevissa sopimuksissa ja opetussuunnitelmissa.
- Vastuu hyväksilukuprosessin käynnistämisestä on opiskelijalla. Tutkinto-opiskelijan ei tule hakea hyväksilukua, jos hän ei aio sisällyttää hyväksiluettuja opintoja tutkintoonsa. Opiskelijalla on oikeus saada ohjausta hyväksilukuhakemuksen tekemiseen.

Esitys 2: Hyväksilukea voi opintoja, jotka kuuluvat jo johonkin tutkintoon

Esitys 2

Hyväksiluvun kannalta ei ole merkitystä sillä, sisältyykö hyväksiluettu osaaminen jo johonkin tutkintoon. Poikkeuksena mm. tilanne, jossa hakukelpoisuuden antavasta tutkinnosta ei voi hyväksilukea. Lisäksi hyväksiluvussa otetaan huomioon hyväksiluettavien opintojen taso. Lähtökohtaisesti pakolliset opinnot tulisi voida hyväksilukea.

Esitys 3: Opintopisteiden määrää ei rajoiteta hyväksiluvuissa

Osaamisperusteisuus on keskiössä arvioitaessa hyväksilukemista. Hyväksilukemista arvioitaessa ratkaisevat opintojakson kuvatut osaamistavoitteet, ei opintopisteiden määrä. Hyväksilukua arvioitaessa keskiössä on korvattava opintosuoritus. Opiskelijan muualla tai aiemmin hankkima osaaminen suhteutetaan suoritettavan tutkinnon, opintokokonaisuuden tai opintojakson osaamistavoitteisiin. Jos osaaminen vastaa osaamistavoitteita, osaaminen voidaan hyväksilukea.

Opetussuunnitelmatyöllä tulee varmistaa, että jos jo saavutetun osaamisen katsotaan vastaavan korvattavaa opintosuoritusta, ei opiskelijalta vaadita saman osaamisen suorittamista uudelleen. Tästä syystä opiskelijan hankkimaa osaamista on suositeltavampaa arvioida sisällöllisesti kuin määrällisesti.

Suositus 4: Jos yliopisto kuitenkin rajoittaa opintopistemäärää, tulee huomioida

Valtaosa yliopistoja kannatti sitä, että kokonaisuudessaan korkeakoulututkintoon tulee sisältyä omassa yliopistossa suoritettuja opintoja 50% eli voidaan hyväksyä hyväksiluvulla enintään 50% opintoja, joita ei ole ennestään kiinnitetty toiseen tutkintoon. Työryhmä ei kuitenkaan esitä yhtenäistä rajausta.

Poikkeuksena 50 %:n sääntöön tulee huomioida mm. siirto-opiskelijat, kaksoistutkintoon johtavat koulutusohjelmat tai avoimen korkeakoulun väyläopinnot, joiden opintopistemääriä ei rajoiteta. Siirto-opiskelijan siirron perusteena olevat aiemmat opinnot suositellaan hyväksilukemaan mahdollisimman täysimääräisesti tutkintorakenteen ja tutkinnon osaamistavoitteiden sen mahdollistaessa. Hyväksiluettavan osaamisen on oltava tutkinnon opetussuunnitelman tai opintokokonaisuuden tai opintojakson osaamistavoitteiden mukaista.

Esiteys 5: Yhden opintopisteen vajeaus

- Enintään yhden opintopisteen vajeaus korvattavan opintosuorituksen ja muualla tai aiemmin suoritettujen opintosuorituksen välillä on hyväksyttävä, mikäli opintosuoritusten osaamistavoitteet vastaavat toisiaan.
- Korvaavuutta ei kirjata laajempaan kuin korvattavan opintosuorituksen laajuudeksi on määritelty opetussuunnitelmassa. Poikkeuksena tästä ovat siirto-opiskelijat, joiden kohdalla siirron perusteena olevat aiemmat opinnot suositellaan hyväksilukemaan mahdollisimman täysimääräisesti tutkintorakenteen ja tutkinnon osaamistavoitteiden sen mahdollistaessa.
- Tutkintoon sisällytettävät muualla tai aiemmin suoritettujen opintosuoritukset kirjataan opiskelijan opintosuoritusrekisteriin opintosuorituksen alkuperäisellä laajuudella.

Esitys 6: Korkeakouluissa suoritetujen opintojen hyväksilukeminen

Esitys 6

Sekä yliopistoissa että ammattikorkeakouluissa suoritettuja opetussuunnitelman mukaisia opintoja voidaan hyväksilukea sekä korvaamalla että sisällyttämällä. Yliopisto arvioi suoritetujen opintojen hyväksilukemisen osaamistavoitteiden ja opintojen tason perusteella.

Esitys 7: Samaa opintojaksoa ei voi käyttää useaan kertaan saman tutkinnon sisällä

Tutkinnon sisällä ei kirjata tuplapisteitä, vaan tilanne tulee ratkaista opetussuunnitelmatyöllä. Mikäli sama opintojakso kuuluu useampaan opintokokonaisuuteen, ilmoitetaan opetussuunnitelmassa, miten sen jo aiemmin suorittanut opiskelija rakentaa opintokokonaisuuden saavuttaakseen sen osaamistavoitteet.

Mikäli opetussuunnitelmassa ei ole kuvattu vaihtoehtoja, sovitaan suorituksesta henkilökohtaisessa opintosuunnitelmassa.

Esimerkki

- X-kandiohjelman perusopintoihin (25 op) kuuluu opintojakso Kohti tutkivaa työtapaa (5 op) ja aineopintoihin (40 op) opintojaksot Kvalitatiiviset tutkimusmenetelmät I (5 op) ja Kvantitatiiviset tutkimusmenetelmät I (5 op).
- Mikäli opiskelija suorittaa valinnaisina opintoina (/sivuaineopinnot), alan Z opinnot, sen perusopintoihin (25 op) kuuluu opintojakso Kohti tutkivaa työtapaa (5 op) ja aineopintoihin (35 op) opintojaksot Kvantitatiiviset tutkimusmenetelmät I (5 op) ja Kvalitatiiviset tutkimusmenetelmät I (5 op).
- Tässä tapauksessa tulisi määritellä, mitä perus- ja/tai aineopinnot suorittanut opiskelijaa suorittaa erityispedagogiikan opintokokonaisuuksiin kuuluvien jo suorittamiensa opintojaksojen sijaan.

Esitys 8: Hyväksilukuja koskevia rajoituksia

Esitys 8

- **Hyväksiluku ei saa olla päällekkäistä jo opintorekisteriin kirjattujen opintojen kanssa**

Hyväksilukua ei tehdä, mikäli opiskelija on jo suorittanut opintojakson, johon hän hakee korvaavuutta tai muulla tavoin hankitun osaamisen tunnustamista.

- **Hyväksilukea voi vain hyväksytysti suoritettuja opintojaksoja**

- **Opinnäytteet ja kypsyysnäyte**

Opinnäytteitä ja kypsyysnäytteitä ei voi hyväksilukea. Opiskelijan aiemmin suoritettussa tutkinnossa osoitettu suomen tai ruotsin kielen taito voidaan kuitenkin hyväksilukea.

Muualla kuin muodollisessa koulutuksessa hankittu osaaminen

- Muulla tavoin hankittua osaamista verrataan opintojakson osaamistavoitteisiin. Mikäli osaaminen ja osaamistavoitteet vastaavat toisiaan, voidaan korvaavuus myöntää joko kokonaan tai osittain. Osaamisen arvioimiseksi opiskelijan on osoitettava osaamisensa esimerkiksi todistuksen, tentin, portfolion, esseen, haastattelun tai muun soveltuvan menetelmän avulla. On suositeltavaa käyttää useampia arviointimenetelmiä, mutta menettely ei saa muodostua raskaammaksi kuin vastaavan opintosuorituksen arviointi olisi.
- Muualla kuin muodollisessa koulutuksessa hankitun osaamisen hyväksilukemiseen liittyviä parhaita käytäntöjä työstetään yhdessä akateemisen henkilöstön kanssa Peda-forum-päivillä Oulussa 20.–21.8.2020.

Ammatillisessa opettajakorkeakoulussa suoritettujen pedagogisten opintojen hyväksiluku

- Ammatillisessa opettajakorkeakoulussa suoritettut 60 opintopisteen laajuiset opinnot antavat saman laaja-alaisen ammatillisen kelpoisuuden opettajan tehtäviin kuin yliopistossa suoritettut opettajan pedagogiset opinnot. OHA-forumin asettaman AHOT-työryhmän keskusteluissa nämä opinnot näyttäytyivät ammattikorkeakouluissa suoritettujen opintojen hyväksilukemisen erityiskysymyksenä.
- Kartoituksen perusteella hyväksilukemisessa ei ole selkeää yhtenäistä linjaa, vaan asia on ratkaistu yliopistokohtaisesti.
- Työryhmä on pyytänyt opettajankoulutusta antavien yksiköiden keskustelua aiheesta.

Kieli- ja viestintäopintojen hyväksilukujen linjaukset

- Kieli- ja viestintäopintojen hyväksilukujen linjauksista on lähetetty pyyntö kielikeskusverkostolle keskustella yhtenevistä käytänteistä.

Yliopistojen välillä tulisi vallita luottamus siitä, että opinnot yhtäläisillä osaamistavoitteilla on myös arvioitu samoilla perusteilla.

Ainakin Suomessa suoritettut opinnot tulisi kirjata alkuperäisellä arvosanalla, mikäli käytetty arviointiasteikko on sama.
Perustelu: Hyväksiluvussa ei tässä tapauksessa ole kyse opiskelijan suorituksen uudelleenarvioinnista, vaan opettaja arvioi, vastaako aiemmin suoritettu opintojakso hyväksiluettavan opintojakson osaamistavoitteita, tasoa ja sisältöä.

Opiskelijan oikeusturvan kannalta on turvallisempaa, että arvosana säilyy samana tai vaihtoehtoisesti suoritus kirjataan asteikolla hylätty-hyväksytty mikäli alkuperäinen asteikko on eri eikä sen soveltamisesta ole selkeää ohjeistusta suorituksen myöntäneen oppilaitoksen suoritusotteen yhteydessä.

Arviointikriteerien erilaisuus kuitenkin asettaa opiskelijat eriarvoiseen asemaan...

	n	prosentti
Organisaatiomme kannattaa esitystä	8	80%
Organisaatiomme ei kannata esitystä	2	20%

KOMMENTTEJA TAI PALAUTETTA TYÖRYHMÄLLE

- Työryhmän työskentely jatkuu edelleen, mm. AHOT-työkalupakkia on toivottu: muualla kuin muodollisessa koulutuksessa hankitun osaamisen tunnistamisen sekä näyttöjen arvioimisen apukeinoja ja vaihtoehtoja.
- Työryhmälle voi lähettää palautetta puheenjohtaja Kati Toikkasen kautta: kati.toikkanen@tuni.fi